Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: 'Svoboda', 81-83 Grand St., Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXII. Ч. 147. ДЖЕРЗІ СИТІ І НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 3-го СЕРПНЯ 1955. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ—FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, AUGUST 3, 1955. No. 147. VOL. LXII.

СЕКРЕТАР ЛЕТУНСТВА ТОЛБОТТ ЗРЕЗИГНУВАВ

АЙЗЕНГАВЕР ХВАЛИТЬ ТОЛБОТТА ТА НАЗИВАЄ ЙОГО КРОК „СЛУШНИМ"

Вашингтон. — З Білого Дому повідомляють, що секретар летунства Гаролд Е. Толботт вніс резиґнацію з свого становища, заявляючи в листі до президента Айзенгавера, що зробив це тому, щоб не спричиняти клопоту президентові та його урядові. Президент прийняв його резиґнацію, хвалячи його за працю на пості секретаря летунства та називаючи його крок „слушним". Справою Толботта займалась Сенатська Постійна Слідча Комісія, бо він, будучи секретарем летунства, брав платню з інженерської фірми „Муллíґен" в Ню Йорку, якої він був членом, і дістав від неї понад 130,000 долярів від того часу, коли був секретарем летунства. Толботт написав у своєму листі до президента, що його „думка й сумління" чисті, бо він не зробив нічого незаконного ані неетичного. Але Толботт признався перед комісією в Сенаті, що „зробив помилку", бо телефонував до різних фірм із свого бюра в Пентаґоні в справі своєї фірми „Муллíґен". Президент Айзенгавер заявив був на пресовій конференції, що він сам вирішить справу Толботта, коли запізнається з усіми матеріялами в його справі. Але президент тоді заявив, що державний урядовець мусить так працювати, щоб не тільки не попасти в розходження з обов'язуючими законами, але також щоб поступати згідно з етичними засадами. Толботт заявляє в листі до президента, що він ніколи не діяв в тому напрямі, щоб спричинити матеріяльний зиск своїй фірмі, але, як видно тепер, президент не погоджувався з цим становищем свого бувшого секретаря, коли прийшло до резиґнації Толботта. — Секретар оборони Чарлз Е. Вилсон відмовився сказати, хто буде наслідником Толботта. Між можливими кандидатами називають теперішнього підсекретаря — Джеймса Даґлеса, губернатора Джорджа Н. Крейґа з Індіяни, конґресмена Карла Гімшова і промисловця з Клівленду — Фреда Крофорда, але, як заявляють в політичних колах, це число майбутніх кандидатів може бути більше. Толботт має залишитися на своєму пості до 13 серпня, бо є цілий ряд справ, які він це мусить полагодити, поки відійде з свого становища.

„Прийшов час припинити безладдя в Вашинґтоні"

Клівленд, Огайо. — Голова організації Американці для Демократичної Акції, Джозеф Л. Рог, у своїй промові, виголошеній в місцевому Відділі цієї організації, заявив, що президент Айзенгавер особисто відповідає за ту корупцію, яка тепер панує в Вашинґтоні і яка нагадує корупцію з часів президента Гардінга. Заявивши, що уряд Айзенгавера та його програма — це „містифікація публічних відносин", яка керується „інтересами приватних фірм", Рог згадав при цьому анульований вже урядом контракт із фірмою Діксон-Єйтс та справу секретаря летунства Гаролда Е. Толботта, який надуживав свого становища для особистого зиску. Рог пригадав гасло, яким послуговувався президент Айзенгавер під час виборчої кампанії, і ужив того гасла на адресу уряду: „Прийшов час припинити безладдя в Вашинґтоні". Організація Американці для Демократичної Акції — номінально самостійна організація, але вона здійснює програму демократів з так зв. „нового розоподілу" (Рузвелт) та „справедливого розподілу" (Труман). Рог похвалив Айзенгавера за його працю в Женеві для зближення між Сходом і Заходом.

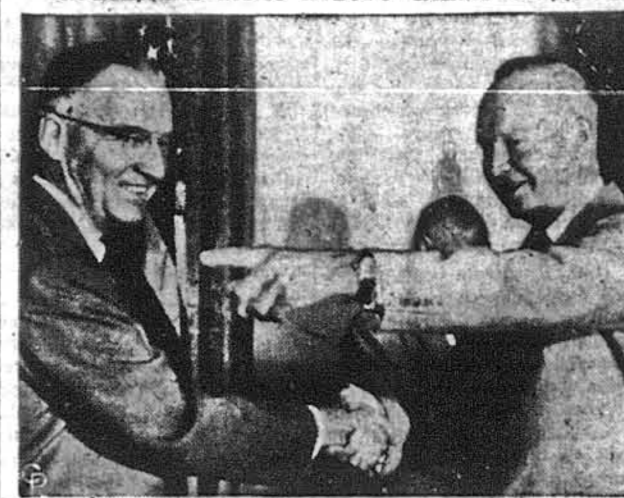
Спека й посуха в ЗДА

Ню Йорк, Н. Й. — Місяць серпень не приніс з собою нижчої температури, ані дощу, якого недостача відчувається в цілій країні. Першого серпня в Ню Йорку термометер дійшов до 96.3 ст., а в деяких місцевостях цього стейту і в стейті Ню Джерзі температура доходила до 100 ст. Понад 90 ст. має бути і 2 серпня, а 3 серпня може бути трохи холодніше, але висока температура має вернутися знову 4 серпня. На 2 серпня передбачають трохи дощу з громами, але той дощ не дасть великої користи, бо сухі поля й пасовиська потребують довшого й спокійного дощу. Фармери нарікають, що недостача дощу нищить засіви та впливає на недостачу трави для худоби, бо місяць липень був другим сухим місяцем в історії східних стейтів, і в ньому було дощу тільки 0.37 цаля (в 1910 році було дощу тільки 0.23 цаля). Цього року впало тільки 14.67 цаля дощу, а звичайно падає в цьому часі коло 25 цалів. В деяких містах стейту Ню Джерзі вже відчувається недостачу води.

Ню Йорк попрощався з своїм елевейтором на III-ій евеню

Ню Йорк, Н. Й. — 1 серпня мешканці Ню Йорку попрощалися з своєю надземною залізницею, так званим елевейтором, який 77 років возив мільйони пасажирів понад Третьою евеню в ньому. Хоч ця залізниця спричиняла багато клопоту мешканцям сусідніх вулиць, то на її ліквідацію явилися десятки тисяч мешканців, кількадесять національних груп, між якими були й українці, щоб з нею попрощатися. Між цими учасниками були три ґенерації нюйоркчан. Наймолодші танцювали й тішилися, що тепер, досі занедбана Третя евеню буде чистіша та спокійніша, подібна до інших сусідніх вулиць. В цій параді брали участь і міські достойники з посадником Робертом Ваґнером на чолі.

ПРЕЗИДЕНТ ВІТАЄ НОВОГО ЧЛЕНА УРЯДУ

В Білому Домі відбулася урочиста церемонія заприсяження Маріона Б. Фолсома, іменованого секретарем здоров'я, виховання і суспільної опіки на місце пані Овети Гоббі, що зрезиґнувала із свого становища. На фото: президент Айзенґавер показує новому секретарові Фолсомові крісло, що його він буде займати під час нарад уряду.

ПАЛАТА РЕПРЕЗЕНТАНТІВ ПРИЙНЯЛА ВАЖЛИВИЙ ІМІҐРАЦІЙНИЙ ЗАКОНОПРОЄКТ

СПЕЦІЯЛЬНА СЕКЦІЯ НОВОГО ЗАКОНОПРОЄКТУ ПОЛЕГШУЄ ПОЛАГОДЖЕННЯ ЕМІҐРАЦІЙНИХ НЕТОЧНОСТЕЙ, ПОДАНИХ ЗІ СТРАХУ ПЕРЕД РЕПАТРІЯЦІЄЮ. АДВ. ПІЗНАК „МОБІЛІЗУВАВ ПУБЛІЧНУ ОПІНІЮ" ДЛЯ ПІДТРИМКИ ЗАКОНУ.

Вашинґтон. — Минулої суботи, дня 30-го липня, Палата Репрезентантів прийняла більшістю голосів запропонований конґресменом Френсісом Волтером законопроєкт, відомий під назвою HR 6888 та який доповняє попередній іміґраційний закон з вересня минулого року. Сам закон відноситься головно до спеціяльного допущення до цієї країни деяких кваліфікованих спеціялістів, головно з Еспанії, але один з його розділів, а саме розділ 7-ий, є незвичайно важливий теж і для деякої кількости тих іміґрантів, що прибули до цієї країни в часі між 22-им грудня 1945 р. і 1-им листопада 1954 р., та, зі страху перед репатріяцією, допустились деяких неточностей у своїх іміґраційних поданнях та документах. Отже, цей розділ законопроєкту постановляє, що іміґранти, які приїхали до Америки у згаданому часі та які подали неточні або фальшиві дані щодо свого місця і часу народження, своєї ідентичности та місця замешкання, можуть тепер постаратись про леґалізацію їхнього іміґраційного положення, якщо вони докажуть, що тих неточностей вони допустились зі страху перед репатріяцією до країн, у яких вони були б наражені на переслідування з політичних, релігійних чи расових мотивів, а не на те, щоб поданням неточних чи фальшивих даних уможливити чи полегшити собі виїзд до З'єдинених Держав. Якщо арґументи про подання неточних чи фальшивих даних в еміґраційних паперах зі страху перед репатріяцією задовольнять Генеральн. Прокуратора, то такий іміґрант зможе дістати леґалізацію побуту в цій країні без звичайної досі депортаційної процедури та без спеціяльних леґалізаційних „приватних законів" у Конґресі.

Законопроєкт, щоб стати законом, ще мусить перейти ухвалу відповідної Сенатської комісії та самого Сенату, що може статися вже тільки в другій частині сесії теперішнього Конґресу восені ц. р. Проте, переведення і ухвала законопроєкту Палатою, це вже „виграна половина битви", як заявив адв. Михайло Пізнак, що спеціяльно інтересується цією справою вже від деякого часу, як голова спеціяльної комісії УКК для правної оборони в іміґраційних справах. Діставши інформацію, що законопроєкт Волтера йде під ухвалу Палати Репрезентантів, адв. Пізнак справді „блискавичним темпом" змобілізував поважну частину публічної опінії для підтримки законопроєкту. З його ініціятиви вже в п'ятницю, 29-го липня, вислано до поодиноких конґресменів у Вашинґтоні понад 70 телеграм або телефонічних повідомлень з проханням підтримати законопроєкт Від УККомітету та від УНСоюзу вислав телеґрами гол. предс. Д. Галичин і вже наступного дня одержав від деяких конґресменів запевнення, що вони — „радо підтримають" законопроєкт. Подібні телеґрами вислали теж представники інших організацій та інституцій.

ПОМЕР АНТІН ЦУРКОВСЬКИЙ

Филаделфія. — Дня 31 липня у шпиталі в Кемден, Н. Дж. помер на 74-му році життя видатний американсько-український журналіст, письменник і перекладач Антін Цурковський. В рр. 1907-1910 Покійний був редактором „Свободи", а після довголітнім редактором „Америки", рекордовим секретарем, і вот станнє радним „Провидіння". Покійний був членом Наукового Товариства ім. Шевченка і багатьох інших товариств. Народжений 24 лютого 1882 року в Золочеві в Західній Україні, вчився в Бережанах, де був членом студентської організації „Молода Україна". Похорони відбудуться в четвер 4 серпня ц. р.

Відділи УНС у Шикаґо відбули успішно свій традиційний „Союзовий День"

Шикаґо, Ілл. — Не зважаючи на невиносиму спеку, понад 1,000 осіб узяло участь у традиційному „Союзовому Дні", що його влаштували місцеві відділи УНС минулої неділі, 31-го липня, в городі св. Миколая. Днем з багатющою програмою та традиційним вибором „королеви", проводив головний радний УНСоюзу п. Тарас Шпікула, а головний Уряд УНС репрезентував там заст. гол. предс. адв. Михайло Пізнак, що виголосив відповідну до обставин промову, підкресливши зокрема дух братерства і толерантности між членством УНСоюзу, як одну з найбільших і найкращих традицій в довгій та славній історії цієї організації.

● **Єпископ - помічник** кардинала Спелмана в Ню Йорку Йосиф Ф. Фланеллі виступив проти того, щоб жінки, які входять до катедри св. Патрика, замість капелюхів накривали голову папером або рукавичками. Вони повинні мати на голові, замість капелюхів, м'які платочки або хустинки, а не паперові серветки.

ЧЕРВОНІ КИТАЙЦІ ЗВІЛЬНИЛИ 11 АМЕРИКАНСЬКИХ ЛЕТУНІВ

Женева. — Уряд комуністичного Китаю формально повідомив уряд З'єдинених Держав Америки про звільнення 11 американських летунів, — які були збиті під кінець Корейської війни над опанованою комуністами корейською територією та опісля, півтора року тому, безправно суджені і засуджені за „шпигунство". В китайському повідомленні сказано, що летунів звільнено минулої неділі, 31-го липня, та що вони в найближчий четвер, 4-го липня, будуть передані американському представництву в Гонґ Конґ. Повідомлення це передав з доручення свого комуністичного уряду червоний китайський амбасадор Ванґ Пінґ-нан американському амбасадорові Алексісові Джансонові на початку їхньої конференції в Женеві, на порядку якої мала бути в першу чергу саме справа звільнення цих летунів та 40 цивільних американців, ще інтернованих комуно-китайськими властями. Вістку про звільнення цих „злочинців" передано насамперед через комуно-китайську радіовисильну в Пейпінґу. Звільнення цих летунів, у справі якого велась інтензивна дипломатична акція вже від початку їхнього засудження, була великою несподіванкою для американської дипломатії та викликала нескривану радість і задоволення, що їх висловив в окремій заяві президент Айзенгавер, дякуючи усім тим, що якнебудь причинились до цього „гуманітарного результату". Державний секретар Джан Фостер Доллес зі свого боку висловив признання „терпеливій політиці" президента Айзенгавера, з якою він віднісся до цієї справи, не зважаючи на сильний натиск з боку деяких законодавців, що пропонували добиватись звільнення засуджених „більш рішучими" засобами. Так само із заяв поодиноких сенаторів та конґресменів виходить, що звільнення летунів уважається виключною заслугою „терпеливої політики Айзенгавера-Доллеса". Президент дав рівночасно доручення відповідним аґенціям, щоб виявити всю можливу допомогу родинам звільнених для їхньої якнайшвидшої зустрічі. Звільнення летунів помітно збільшило надії на добрий результат Женевської конференції та на дальше „відпруження" в міжнародній політиці.

АМБАСАДОРИ В ЖЕНЕВІ УСТІЙНЮЮТЬ ПОРЯДОК НАРАД

Женева. — Американський амбасадор Алексіс Джансон і комуно-китайський амбасадор Ванґ Пінґ-нан у першому дні своєї безпосередньої зустрічі минулого понеділка, 1-го серпня, швидко устійнили, що першою точкою на порядку їхніх нарад має бути справа звільнення цивільних інтернованих. Пропозицію видвигнув Ванґ Пінґ-нан, а Джансон негайно на це погодився. В комуністичному Китаю перебуває в інтернуванні ще 40 цивільних американських громадян і саме про їхнє звільнення мова. Правда, — комуно-китайський амбасадор має претенсії, що в Америці задержано деяку кількість китайських студентів, але уряд ЗДА обстоює, що ті студенти могли б у кожній хвилині виїхати з Америки, якщо б тільки того бажали. Комуно-китайський амбасадор, видвигаючи справу звільнення інтернованих, висловив переконання, що коли обидва амбасадори погодяться на „процедуру", то справу того звільнення можна буде „швидко і без труду" полагодити. В дальшому він запропонував, щоби кожний з учасників нарад мав право видвигати таку справу, якою — на його думку — „заінтересовані безпосередньо обидві країни". Американський амбасадор зі свого боку стоїть на становищі, щоб не видвигати жадної справи, яка могла б заторкувати інтереси інших. Ця формула, на яку обидва амбасадори погодились, дозволяє комуністичному представникові видвигати практично кожну проблему Далекого Сходу, як з другого боку дозволяє американському представникові відмовитись від її обговорення, якщо він добачуватиме в ній „заторкнення інтересів інших" країн чи народів. В загальному конференція почалася в „доброзичливій атмосфері", на що немало вплинув факт звільнення десятка американських летунів з комуно-китайського ув'язнення.

Українське прізвище між звільненими летунами

Між 11 звільненими з комуно-китайського ув'язнення американськими летунами є українське прізвище 22-літнього летуна Степана Кіби з Акрон, Огайо. У списку членів Українського Народного Союзу подибуємо таке прізвище (Григорій Кіба) в 102-ому Відділі в Клівленді, Огайо.

Совєтський бльок збільшує торгівлю із ЗДА

Вашинґтон. — Секретар торгівлі Сінклер Вікс вислав до Білого Дому й Конґресу звіт про те, що СССР та його сателіти в цьомі році за перших три місяці купили в ЗДА товарів на 1,615,000 долярів, а в останній чверті 1954 року комуністичні країни купили в ЗДА товарів на 330,000 долярів). Коли врахувати ще ті товари (збіжжя та ліки), які, згідно з зарядженням президента Айзенгавера, вислано до Чехословаччини, Угорщини і Східньої Німеччини в рямках допомоги, — то до комуністичних країн вислано в першій чверті цього року товарів на суму 3,131,000 долярів. В другій чверті цього року ЗДА продали Болгарії 500 особових авт за 1,117,000 долярів. Всі ці товари належать до нестратегічних матеріялів. Збільшився і імпорт товарів в цьому році з країн совєтського бльоку. ЗДА купили в першій чверті ц. р. товарів у комуністичних европейських країнах на 12,746,000 долярів (в тому самому часі 1954 року — на 9,205,000.

Василь М. Вал — перший український сенатор в Канаді

Оттава. — Конадійський прем'єр перед закінченням сесії парляменту найменував нових 13 сенаторів, між ними й першого в історії Канади українця — 44-річного Василя М. Вала з Вінніпеґу. Сенатор Василь Вал народився в Канаді, і, після закінчення середньої освіти, здобув титул вчителя, а після того студіював в Єльському університеті. Довгі роки працював у шкільництві в шкільній адміністрації. Під час війни служив в армії в ранзі підполковника. Завжди був активний в канадійському українському громадському житті та українських греко-католицьких організаціях. Був членом Ради КУК і довгі роки президентом Української Католицької Централі в Канаді, а також віце-президентом Ліберальної Партії в Північному Вінніпеґу. Він жонатий і має двох синів, що є студентами Манітобського університету.

ДЕПОРТАЦІЇ, ГОЛОД І ТЕРОР В УКРАЇНІ

ГЕН. КУРМАНОВИЧ, МИКОЛА ЗАЛІЗНЯК І ВАСИЛЬ ВИШИВАНИЙ ПОМЕРЛИ У В'ЯЗНИЦІ

Мюнхен. — Редакція часопису „Українського Самостійника" одержала такі вістки з України: Весною цього року розпочалось примусове переселення селян з Чернігівщини і Полтавщини на Далекий Схід та до Середньої Азії, до Казахстану, прикриване нібито добровільними зголошеннями на „цілинні землі". На місце депортованих совєтський уряд навозить російських селян і то навіть цілими селами. В Борзенщині ця акція переселення викликала активний опір населення, який був здушений карними загонами МВД. Також в західних областях України арештування не вгавають, зокрема серед інтеліґенції, яку вивозять в Казахстан. Вивозять навіть тих греко-католицьких священиків, які перейшли були свого часу на православіє.

На Закарпатті від довшого часу відчувається сильний брак харчів, що востаннє починає перемінюватись в голод. Під час вчительського з'їзду в Ужгороді, в березні ц. р., органи МВД арештували цілу групу народних вчителів під закидом націоналізму.

Тепер надійшли теж вістки про долю генерала Віктора Курмановича, згідно з якими большевики розстріляли його в 1946 р. у Києві, після нелюдських тортур у Лук'янівській тюрмі. Микола Залізняк, арештований 1945 р. у Відні, помер в 1950 р. в одеській тюрмі, після страшних побоїв, що ними большевики хотіли вимусити на ньому зізнання, які послужили б матеріялом до арештувань. Згідно з тими самими, отриманими нами вістками, архикнязь Василь Вишиваний загинув не у концтаборі в Володимирі, біля Москви, а в київській тюрмі, 1951 р.

● **Невідомі злочинці** застрелили поліциста, а другого поранили, коли вони охороняли підміську церкву в Буенос Айресі в Арґентині. Поліція охороняє церкви від 17 червня, коли почався був бунт проти президента Хуана Перона, і злочинні елементи почали палити церкви.

Ізраїль обвинувачує Болгарію в затиранні слідів летунського злочину

Єрусалим. — Ізраїльське міністерство закорд. справ проголосило комунікат, в якому стверджує, що болгарські офіційні чинники зумисне поусували і навіть позамінювали рештки зістріленого болгарськими воїнами ізраїльського пасажирського літака, щоб усунути сліди вчиненого ними злочину. Крім того ізраїльський уряд твердить, що на територію Болгарії допущено тільки трьох членів ізраїльської місії, висланої для розсліду справи, і це тільки на протяг шістьох годин і що болгарські офіцери приділені до місії, не хотіли давати взагалі жадних вияснень і не дозволили членам місії розпитувати очевидців з-поміж населення. Ізраїльська місія все ж таки змогла добути деякі дані, які доказують, що ізраїльський пасажирський літак був найперше обстріляний двома комуністичними МІҐ-ами і потому зістрілений протилетунською болгарською артилерією. Болгарський уряд одержав гострі протестні ноти проти варварського зістрілення цивільного пасажирського літака від урядів Ізраїля, З'єдинених Держав й Англії. Осудив дуже гостро цей новий комуністичний злочин ватиканський офіціоз „Ль' Оссерваторе Романо", пригадуючи, що доконано його на тлі гарних слів, усміхів і стискань рук у Женеві.

Юґославія затіснює дружбу з Москвою

Беоґрад. — Дня 1-го серпня виїхала літаком до Москви юґославська парляментарна делеґація, щоб затіснити ще міцніше дружні взаємини між Юґославією і Совєтським Союзом. Очолює делеґацію д-р Владімір Бакаріч, президент хорватського парляменту й один з найвидатніших юґославських комуністів. Десять з-поміж членів делеґації, що нараховує 17 осіб, є теж членами центрального комітету Комуністичної Ліґи, як називає себе юґославська комуністична партія. Трьох учасників делеґації є членами федеральної екзекутивної ради, найвищої урядової установи в Юґославії. Їде ця делеґація до Москви на запрошення т. зв. верховної ради СССР і, не зважаючи на те, що характер делеґації чисто офіційний, політичні обсерватори думають, що під час відвідин будуть обговорені проблеми поглиблення ідеологічних взаємин між обидвома країнами, чи вірніше між комуністичними партіями СССР і Юґославії. Пробували вже встановляти такий ідеологічний зв'язок Нікіта Хрущов і Димитрій Шепільов, редактор московської „Правди" під час останніх відвідин в Беоґраді. Обидва вони хотіли відбути довшу конференцію з ідеологом юґославської комуністичної партії д-ром Едвардом Кардельєм, але до конференції не дійшло, бо Тіто вимагав, щоб совєтські відвідини мали цілком формальний урядовий характер.

В АМЕРИЦІ

● **Голова Крайового Товариства** Продуцентів Ляльок Дейвід Розенстейн вислав листа до президента Айзенгавера, в якому заявляє, що жалує тієї заяви, в якій він докоряв президентові за те, що купив швайцарську ляльку для своєї внучки. Розенстейн написав, що ці слова опубліковано без його згоди, бо і він сам, бувши закордоном, не раз купував там ляльки для своїх онуків.

● **Письменники,** які працювали в Голлівуді для кінової і телевізійної продукції, цього року сподіються заробити 13 мільйонів долярів. Так про це повідомляє скарбник Письменницької Ґільдії Америки.

● **Конґрес** прийняв законопроєкт про те, щоб кожний член Комісії Атомової Енерґії мав повний доступ до інформацій про атомову енерґію. Цей законопроєкт є перемогою члена КАЕ — Томаса Е. Мерфі, який не погоджувався з головою цієї комісії — адміралом Луїсом Л. Стравсом в справі контракту з фірмою Діксон-Єйтс.

● **В Чіле** коло міста Валдівія сотки людей втікали з дітьми на плечах від каміння і ляви, яка лилася з двох вульканів, що несподівано вибухли. В катастрофі згинули дві особи, а 34 особи, про яких думали, що вони згинули від газів, побачили з літака в густому лісі, куди вони втекли.

В СВІТІ

● **Пакістанський уряд** вирішив зменшити на одну третю вартість пакістанської валюти, що її одиницею є рупія. Досі плачено за американьський доляр чотири рупії і 8 аннів, відтепер ціна американського доляра виноситиме три рупії і три анни — так само, як це є в Індії. Рішення це зроблено за згодою Міжнародного Монетарного Фонду, щоб допомогти економічній стабілізації в Пакістані і підтримати пакістанську торгівлю з закордоном.

● **Орган східньо - німецької** комуністичної партії „Ноєс Дойчлянд" з „обуренням" заперечив повідомлення західньої преси про те, що Совєти витрачують мільйони марок на підтримку німецьких нацистів у Західній Німеччині.

● **Два сини князя Алі Хана** були поранені під час вибуху бензини на моторовому човні на морі поблизу пристані Ніцца у Південній Франції.

● **Чехословацькі комуністи** почали за совєтським зразком з допомогою листів й оголошень в австралійській пресі пропаґанду серед чехословацької еміґрації в Австралії за „поворотом на родину". В Австралії живе ок. 12,000 чехословацьких еміґрантів.

● **Генеральний директор** оборонної ради Японії Арата Суґіґара зрезиґнував із свого становища з огляду на різниці поглядів між ним і членами уряду. Наслідником Суґіґари призначив японський прем'єр Гатояма старого японського політика Шіґемасу Суваду.

● **В Мімбу** (Бурма) відбулася конвенція жебраків з усієї країни. В конвенції взяло участь 1,000 жебраків. Головною точкою нарад була нова умова з урядом в справі трактування жебрацької проблеми в Бурмі.

● **17-літня канадійка,** Марилін Белл, що переплила у вересні мин. року Онтерське озеро, переплила в неділю 31 липня Англійський Канал в часі за 14 годин і 36 мінут, здобуваючи першість, як наймолодша з тих, що досі перепливали Канал. Від канадійського часопису „Торонто Телеґрам" вона одержала 15,000 долярів і подорож до Парижу й Риму для себе і трьох осіб з родини.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.
За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.
Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ХОЛОДНОКРОВНЕ ВБИВСТВО

До предовгого списку кривавих злочинів, що ними виповнена історія комуністичних режимів, додано ще один злочин, який докраю обурює своєю бездумністю, своїм безглуздям і своєю холоднокровністю. Над болгарською територією, недалеко грецького кордону, комуністи збили пасажирський літак, який летів із Лондону до Палестини. Поцілений гарматними стрільнами — літак загорівся в повітрі і впав, похоронивши під своїми горіючими уламками всіх 58 осіб, які ним летіли. Болгарський уряд висловив „жаль" з цього приводу, але водночас намагався виправдати безпосередніх вбивників: мовляв, літак „порушив повітряну територію" Болгарії, а вояки не розпізнали, яка це машина. Очевидно, що ці аргументи не витримують найменшої критики: при сучасній техніці, при наявності радіокомунікації, нема нічого легшого, як перевірити автентичність літака. У даному випадку радіоапарат літака діяв до останньої хвилини. Пілот подав ще трагічну вістку: „Літак горить і летимо вниз, — буду старатися приземлитись". Повік залишиться таємницею, чи пілот, англійський капітан, мав узагалі час збагнути причину катастрофи своєї машини.

Який арґумент може виправдати безглуздя стріляти на літак у мирний час, без уваги на те, який це літак, яка його місія, куди він летить і скільки в ньому людей? Бо коли б навіть це була військова машина — яка небезпека від такої машини для країни, що її повітряну територію „порушено" на дві-три милі?! Чому реаґувати пострілами, коли літак збочив зі свого шляху на дві-три милі, що може трапитись найкращому пілотові при найкращій погоді? Чому спершу думати про стріляння, а щойно потім про перевірку дійсного стану? У цьому випадку холоднокровність, з якою комуністичні вояки убили 58 осіб, підкреслює факт, що з поблизького грецького кордону голим оком свідки бачили літак, вибухи біля нього, полум'я і потім — болгарські військові амбуляиси, які мчалися на місце катастрофи.

Очевидно, що це не „нещасливий випадок", який можна припечатати словами „жалю". „Ню Йорк Геральд Трибюн" писав буквально про „крокодилячі сльози", що їх в таких випадках проливають комуністи. Це не перший такий випадок. У численних попередніх випадках не було навіть отих крокодилячих сліз, а був просто цинічний, на холодно доконаний злочин, припечатуваний здебільша дальшим злочином. Ось, напр., у червні 1952 року большевики збили над Балтійським морем шведський неозброєний вишкільний літак і промовчали цей свій злочин, а коли шведи вислали другу машину на розшуки, то збили й другу машину, щойно згодом признавшись до обох „геройств". Поворотці з Совєтів, які побували на Далекій Півночі, заявляють, що вони зустрічали запроторених туди шведських летунів з отих літаків. Але скільки їх згинуло в тих подіях, а скільки невинно коротає вік у совєтських піратів — цього шведський уряд не знає по нинішній день. Щасливішими були ті чотири американці, що їх схопили мадярські комуністи, коли примусили приземлитись на мадярській території американський літак, що в листопаді 1953 року летів з Німеччини до Югославії. Мадяри цинічно зажадали тоді по 30,000 долярів за кожного летуна, і Америка, турботлива за кожного свого громадянина, заплатила 120,000 долярів комуністичним кіднапперам.

У коментарях на тему останньої події англо-американська преса бідкається, що нема ще й досі міжнародної конвенції, яка управильнила б лети в мирному часі, взяла б під увагу несвідоме, а інколи спричинене атмосферичними умовами відхилювання від курсу лету, і виключила б стріляння до машин. Але, здається, суть справи не в браку міжнародних умов та писаних законів, а в тій кровожадності, у відсутності почуття етики й пошани до чужого життя і чужої власности, яка прикметна комуністичному світоглядові. Тут невинуваті лише безпосередні винуватці, ті безіменні вояки, які стріляють і тішаться, що вдалося поцілити. Винувата диявольська система, яка виплекала душогубство, як культ, та яка спирається на душогубстві, як найпевнішому засобі вдержати себе при владі. Вбивається мільйони власних земляків, вбивається вчорашніх найближчих приятелів, вбивається суперників до влади, вбивається членів власної рідні, затративши навіть ті природні інстинкти, що їх зберегли благородніші звірята. Та чому ж би не постріляти ще кілька, кільканадцять чи кількадесят осіб, коли трапляється до цього нагода?! Власне цей підхід, що не має нічого спільного з етичними засадами, виплеканими впродовж тисячоліть, виясняє загадку всіх отих безглуздих убивств, включно з останнім, над болгарською територією. Коли згинуло і далі гине стільки людей у світі, то 58 осіб — це „дрібниця". Але з погляду усіх Божих і цивілізаційних законів — це злочин, який кличе за помстою до неба. І не буде кінця таким злочинам, поки існує бодай в одній країні світу комуністичний режим ,що узаконив злочини убивства.

РЕПАТРІЯТОРИ НЕ ВГАМОВУЮТЬСЯ

Створений совєтською поліцією в східньому Берліні, нібито приватний комітет „За возвращеніє на родіну" з кожним днем активізує свою діяльність. На адреси бувших ДіПі в Західній Німеччині, в Англії і навіть у ЗДА і Канаді приходять листи з запрошенням вертатися в СССР. Цими днями дістали вони вже п'яте число газетки під тією ж назвою. В тій газетці вміщено знову відомі описи жахливого життя „переміщених осіб" в німецьких таборах, страшного визиску в бельгійських копальнях і безпросвітньої праці на... цукрових плянтаціях Америки і в лісах Канади. Бачимо за тим самим шаблоном писані до редакції листи деяких „щасливців", що буцімто вже вернулися з Німеччини додому.

Свіжий поворотець Ґольтяков, сам родом з Тули, зображений в цій газетці на світлині, розповідає про свої поневіряння в Бельгії і про стежки-доріжки, якими дістався він до берлінського комітету. „Ще до переходу границі, — розповідає Ґольтяков, — була у мене розмова з земляком Мішею М. Він сказав, що як тільки я перейду до Берліну, мені жити залишиться не більше як дві хвилини. І ще була в мене розмова з Ніколаєм Г. Коли я сказав йому, що хочу вертатися додому, він злякано зашепотів: „Таж ребра будуть ламати. Даремно рискуєш!.." Але, як виходить, Ґольтякову ребер не поламали. На світлині — за широким письмовим столом, з газетою в руках і з виразом задоволення на обличчі — він виглядає сам, як слідчий МҐБ в своєму кабінеті. Він нібито зовсім спокійний за своє майбутнє, бо „прийшов з відкритою душею попросити родіну, щоб вона його простила".

Отакий Ґольтяков ще раз стверджує нас у переконанні, що „родіна" декого з своїх вірних синів попросту відкликує на звіт з переведеної на її користь роботи. „Родіна" хоче знати, чи справилися вони з своїми енкаведівськими завданнями, чи не розконспірував хто себе необережно — і відповідно нагородити чи пожурити.

А проте, є випадки і добровільної репатріяції людей, які, ймовірно, не належать до згаданої вище категорії „відкликуваних". Поминаючи окремі випадки виїзду до Совєтського Союзу старих емігрантів з Канади і Бразилії (це ті, яких пощастило переконати місцевій комуністичній пресі), згадаємо хоч би поданий нам з Бельгії факт про добровільний виїзд з тої ж таки Бельгії подружжя К. і М. Непризвичасний до фізичної праці К. зневірився у своїх власних силах і піддався намовлянням дружини, що, мовляв, коли вернеться додому, то йому „нічого не буде". Не почуваючи за собою „гріхів" супроти совєтської влади, цей припадковий воєнний утікач вирішив їхати. Перед від'їздом тримався досить бадьоро. Навіть дозволяв собі жартувати: „Прийдеться, мабуть, — казав він, — і через радіо виступати. Не дивуйтеся, як буду закликати вас на „родіну" і розповідати, як вас тут капіталісти силою затримують".

Подружжя К. і М. оформило документи в совєтському консуляті і виїхало. А за якийсь місяць їхні знайомі одержали від одного старого емігранта листа, в якому описано їхню трагедію. Отож, на пристані, перед тим, як вони мали сідати на совєтський пароплав, їх розділили. Двоє молодих людей взяли попід руки К. і повели на верхній поклад пароплава, а його дружину М. затримали на нижньому покладі. Зрозумівши, що потрапила в пастку, М. почала кричати, а потім вирвалась з рук енкаведистів і кинулась в море. Пароплав відійшов. М. запізно зрозуміла свою помилку, а енкаведисти зарано розкрили свої карти. Чи закликатиме своїх знайомих у Бельгії К. через радіо вертатися на „родіну"?..

Про голову берлінського комітету Міхайлова і редактора газети „За возвращеніє на родіну" Бориса Муратова — цих „добродійників", яким так болить серце за долю нещасних ДіПі, знаємо дещо більше, як вони самі розповідають про себе в своїй газеті. І не такі вже вони „чисті" супроти МҐБ, як то їм самим хотілося б.

Борис Муратов відомий багатьом еміґрантам ще з-перед останньої війни, як третьорядний поет. В 1951 році він був нагороджений сталінською премією за свій наскрізь фальшивий і бездарний твір „Буковинська повість". Але ні своїми прозовими творами, ні сталінославними поезіями довір'я МҐБ собі, мабуть, не заслужив. На ньому бо лежить незмивна пляма: під час війни він побував у німецькому полоні! Тепер Муратов всіма силами старається змити з себе цю пляму ціною життя тих людей, які повірять йому на слово і віддадуть свої душі в руки берлінського комітету. „Українського поета" Муратова виставлено, як шільд цього комітету, як принаду для легковірних скитальців, так само, як мисливець прив'язує в лісі до дерева зловлену дику козу, щоб приваблти і потім застрелити дикого цапа.

Про енкаведівського генерала Міхайлова, що також потрапив був свого часу в німецький полон, а потім буцімто утік, чимало можуть розповісти бувші члени дивізії „Галичина", до яких він у 1945 році учащав в таборі Ріміні, намовляючи вертатися на каторгу і розстріл. Міхайлов — старий чекіст і досвідчений провокатор, і свої генеральські погони дістав не за воєнні подвиги, а за криваву катівську роботу. Перший раз появившись з групою енкаведистів у таборі Ріміні, він почав з провокації. Він запевняв полонених, що їм „все прощено", що „родіна усіх прийме з розкритими обіймами як своїх синів". Потім, заглянувши в кухню, де варили їстиво для полонених, покуштував супу і з обуренням заявив: „Вот свіньї еті англічане — ми їм платім деньґі за ваше содержаніє (!?), а оні вас такой бурдой кормят!" Тепер Міхайлов представляє себе, як жертву нацистів і рятівника нещасних ДіПі, задля яких створив у Берліні „приватний комітет", щоб допомогти їм, як і полоненим у Ріміні, вернутися до „щасливого життя в країні соціялізму".

На масовий поворот еміґрантів з Західньої Німеччини берлінський комітет, звичайно, не розраховує. А яка користь на Колимі чи десь там на „цілинних землях" з старого, безсилого, хворого залишенця в Німеччині, який, утративши надію влаштуватися на чужині, вирішив би репатріюватись? Тож чи варто задля такої жертви розпачу оплачувати в Берліні енкаведівського генерала Міхайлова, сталінського лавреата Муратова, бувшого „еміґраційного лідера' Крутія та інших репатріяторів? Чи варто видавати газету, розсилати листи на тисячі адрес, розводити теревені для „переміщених осіб" з київської радіовисильні? Проте, для МҐБ діяльність берлінського комітету, очевидно, калькулюється.

Про посилення репатріяційної акції свідчить ще й такий факт: цими днями чехословацький, а слідом за ним і польський комуністичний уряд проголосили широку амнестію для громадян своїх країн, які залишаються по цей бік залізної заслони. Заклики московських „сирен" з Берліну тим часом все ще плятонічного характеру — оперті на „гарантіях" і „авторитеті" Міхайлова та Муратова. Проте, не виключене, що, випустивши наперед сателітів, Москва також незабаром проголосить офіційно „дарування" всіх вільних і невільних гріхів „обдуреним націоналістами та іншими фашистами мученикам американських капіталістів".

Діяльність берлінського комітету — не відірвана від загального курсу Кремлю на „співіснування". Бляшані усмішки Хрущова в Женеві, немов у дзеркалі, відбиваються і на фізіономії чекіста Міхайлова — і мають тут саму ціль: постаратися переконати світ, а в тому числі й „переміщених осіб", що після смерти Сталіна страхіття, породжені його диктатурою, розвіялися димом, що настала нова ера „гуманного соціялізму". Політикою тотальної коекзистенції — навіть з „бродячими собаками", як іменувала свого часу діпістів совєтська преса — Кремль хоче припинити холодну війну, приспати пильність та настороженість супроти себе вільного світу і виграти на часі для полагодження внутрішніх труднощів. А тих „запеклих фашистів" і „найминтів чужоземних розвідок", які співіснувати з МҐБ не хочуть, Міхайлов намагається тероризувати листами та газетками, старається захитати їхню певність у майбутньому, викликати в них тривогу та неспокій і спаралізувати їх як активних антикомуністів.

Вкінці, треба згадати ще про одно загрозливе явище. Останнім часом серед окремих національних груп в ЗДА, зокрема серед новоприбулих іміґрантів, прокинулася немовби „посилкова пошесть". Стужілі за своїми рідними, що залишилися під совєтською диктатурою, новоприбулі іміґранти починають пробивати залізну заслону „керпакетами" та іншого роду посилками. Дехто з наївних людей, щоб довідатися про долю своїх рідних, старається нав'язати зв'язки з ними через посередництво третіх осіб. Такі люди мусять зрозуміти, на яку страшну небезпеку наражають вони своїх близьких і цих „третіх осіб", якщо не тепер, то в майбутньому. Відомо ж бо, що зв'язок із закордоном для підсовєтського громадянина є великим гріхом, за який раніше чи пізніше покутує він в кращому разі на місці, а в гіршому на Колимі. В кожній совєтській анкеті, — а їх совєтські громадяни виповнюють малощо не кожного місяця, — стоїть питання: „Чи маєте кого із знайомих або рідних за кордоном?" Отож, не піддаваймося добрим, але небезпечним почуванням любови до своїх близьких, яким судилося жити в царстві перманентного терору.

Тоді міхайловим і муратовим менше буде роботи...

В. С-ко

Мих. Єремів

НА „КОНФЕРЕНЦІЇ ЧОТИРЬОХ" В ЖЕНЕВІ

Останнім часом Женева — маленьке швайцарське місто — яке бігом 20-ти років, що розділяли дві світових війни, було центром світової політики, знов починає набирати великого значення, а величезний палац, збудований для покійної Ліґи Націй, знов починає кипіти людом.

Старі журналісти, колись акредитовані при Лізі Націй, ще зустрічають поміж приїжджими на конференції старих знайомих, але, певне, коли б тіні Бріяна, Штреземана чи Мекдоналда, колишніх корифеїв женевських зібрань, могли кинути оком на сучасну організацію Об'єднаних Націй то, як ті гетьмани, „заплакали б гірко, бо не пізнали б колишньої слави убогих руїн".

Дійсно, бо в той час, як асамблеї та конференції Ліґи Націй збирали сотки знаменитих політиків цілого світу, які в перервах між засіданнями виходили в загальну залю, де їх обсідали зґраї журналістів, що вільно з ними пертрактували, а кулюари були переповнені різнонаціональним натовпом, де можна було побачити всі раси та племена світу, в той час, коли голови держав та урядів їздили по Женеві трамваями, заходили в каварні та ресторани, де, як добрі міщани, довідувалися про місцеві новинки, — тепер все це змінилося згори донизу.

Делеґати їздять вже не трамваями, а опанцерованими автами в супроводі озброєної охорони, живуть по укріплених замках, куди не прокрадеться й кіт, під охороною найліпших швайцарських відділів, і не лише цікаві, але й журналісти, яким раз на завжди заборонено вступ до залі засідань, можуть відбути всю конференцію, ні разу не побачивши в вічі жадного делеґата і не почувши його голосу інакше як через радіо.

Одиноким виїмком з цього загального правила є кінооператори та фотографи, які мають привілеї бути присутніми протягом якоїсь пів години на відкритті засідання, та телевізіоністи, які дискретно присутні на засіданнях, не єписло таємних.

Отже, щоб виконувати свою працю, журналісти мають на другому кінці міста так званий „Палац Преси", де є телевізори, радіо та численні комунікати, і де відбуваються щоденні пресові конференції, на яких заступники всіх делеґацій подають їм потрібні відомості та відповідають на їх запитання.

У „Палаці Преси", який є відкритий з ранку до пізньої ночі, можна проводити цілий день і триматися в курсі справ, бо там є що їсти й пити, є пошта, телеграф, банк, телефонічне сполучення з цілим світом, радіовисильня, телевізори, телескриптори і т. п., а головна величезна заля має тисячу місць, де коло кожного стільця є слуховий апарат, який передає дебати в усіх трьох мовах, і машинка до писання. Більші телеграфічні аґенції та великі світові часописи мають ще окремі льокалі, з значним числом покоїв, де їх редактори та техніки можуть працювати на зміну цілу добу.

Таким чином 1600 журналістів, що приїхали з усіх кінців світу, мають великі вигоди, але все ж почувають себе трохи ніяково з огляду на гостру контролю вступу до палацу і постійний нагляд за їх поводженням. Багато з них з тяжким зітханням згадують технічно невдосконалені, але цілком вільні стосунки, які панували за часів Ліґи Націй.

Але всі ці вигоди та технічні винаходи залишилися здебільшого без ужитку, бо вже в перший же день конференції було ясно, що весь цей здвиг делеґатів, експертів, журналістів, техніків та охорони, в числі якихось 10 тисяч осіб цілком зайвий, і всі приїжджі могли б з таким же успіхом залишитися вдома і заощадити своїм державам грубі мільйони грошей.

Дійсно, конференція, яка дуже нагадувала ті зустрічі, що їх відкривачі нових країн мали з тубільцями-людоїдами і що на них досвідчені мандрівники рекомендували не робити різких рухів і завжди всміхатися, — дістала вже в Женеві назву „усміхненої", бо всі західні делеґати, експерти та техніки вважали за добру політику постійно всміхатися большевикам, плескати їх по плечах, штурхати під боки і взагалі афішувати найщиріші надії на те, що вовків можна привчити їсти сіно.

Совєтська делеґація використала, натурально, повністю таке наставлення і зробила все від неї залежне, щоб скріпити байку про зміну кремлівської політики, яку західні політичні діячі вперто накидають большевикам з моменту смерти Сталіна. Для цього вона зробила радикальну зміну в тому напрямку, що, замість своїх вічних „нєт", стала відповідати мовчанкою на невиґідні для неї пропозиції, що дало зараз же привід світовій пресі відзначити „великий крок наперед" у відносинах поміж Сходом та Заходом.

Відна світова преса! В той час, як її кореспонденти цілком ясно побачили, що фактично жадної конференції не буде і не може бути і що кінцевий комунікат міг би бути з таким же успіхом виданим перед конференцією, вони все ж мусіли заповнювати свої кореспонденції явними дурницями, щоб не відкрити очей громадській опінії на повну неможливість договоритися про будьщо з большевиками.

Дійсно, всі дебати, які відбулися в Женеві під час цього „історичного", як каже світова преса, тижня, можна звести до старої української формули: „Дай Боже, щоб усе було гоже, а що не гоже — того не дай, Боже".

Отже, згідно з цією формулою всі делеґати, як один, запевняли всіх у своєму бажанні миру та спокою, в прагненні встановити добросусідські відносини в цілому світі і забезпечити кожній нації можливість вільного розвитку, але не пропонувати нічого конкретного і не згадувати про те, що всі ці поняття мають на Сході і на Заході цілком різне, щоб не сказати протилежне, значення, і що совєтська концепція миру та права нічим не різниться від гітлерівської, для знищення якої демократичний світ віддав стільки жертв.

Але коли на тлі цього діялектичного гуманізму виникла несподівано якась конкретна пропозиція, то всі почували себе ніяково і старалися всіма силами її затушувати, як це було з двома пропозиціями президента Айзенгавера, в якому політик ніяк не може знищити старого та просто думаючого військовика. На першому ж засіданні він вніс побажання, щоб сателітам була дана воля самовизначення, а на третьому запропонував, щоб ЗДА і СССР взаємно дозволили авіяторам противної сторони літати над своєю територією та фотографувати військові інсталяції.

Це були одинокі речові моменти цілої конференції, і, само собою розуміється, на обидві ці пропозиції було відповіджено повною мовчанкою і за них в дальшому взагалі не згадувалося, але враження від другої пропозиції було таке сильне, що постала дуже неприємна павза і, правдоподібно, в голові Булґаніна промайнули фотографії Соловок, Котласу та Воркути, опубліковані в світовій пресі. На його щастя, йому на допомогу поспішив Іден, пропонуючи туманний плян невтральної зони на місце сучасної залізної заслони.

Треба зазначити, що большевики мовчали тільки на конференції, а вже на другий день по від'їзді з Женеви Булґанін виголосив у Берліні промову, яка перекреслювала всі нібито досягнення конференції і проголошувала статус кво анте. Ця декларація була зроблена в такій рішучій та недвозначній формі, що навіть Іден, головною політичною ідеєю якого є „аби тихо лихо" та „якось то буде", мусів признати в першій же своїй промові у Палаті, що на позитивні наслідки конференції не можна покладати великих надій.

Що ж, зрештою, юридично аналізуючи, дала ця „історична" конференція?

Вона винесла одиноку конкретну резолюцію: скликати в жовтні конференцію чотирьох міністрів закордонних справ і передати їм всі порушені справи на розгляд та вирішення, що фактично є смішне та нелогічне. Дійсно, коли б це була конференція міністрів, то вона могла б визнати себе некомпетентною і передати справи на вирішення конференції голів держав, але коли це, навпаки — голови держав передають справи на вирішення міністрів, не додаючи до того жадних інструкцій, то це виглядає смішно та неповажно. Але що робити? Добре виховання вимагає, як кажуть французи, мати задоволений вигляд при найгіршій грі.

(Закінчення на стор. 3-ій)

О. Гай-Головко

ОДЧАЙДУШНІ

(6)

Упоравшись із дротом, Зубенко завдав Валер'яна собі на плече і вийшов з ним із ями.

— Він у тяжкому стані! — сказала я до Зубенка.

— Я вистрілив йому у праве плече, — почулася похмура відповідь.

— Але ж, Боже! Він ледве дише.

— Простуйте вперед і покажіть мені дорогу!

Ми йшли кілька хвилин, і раптом я помітила під одним будинком авто. Спинилася й показала Зубенкові. Він сказав іти до нього. Коли ми підійшли, з кабіни хтось вигукнув:

— Хто тут?

— Свої! — відповів Зубенко. — Відчиняй кабіну!

— Ніякої кабіни!

— З тобою говорить Енкаведе. Відчиняй!

Дверцята відчинилися. Зубенко посадовив на задньому сидінні Валер'яна й сів з ним поруч. Я і тітка Людмила — з шофером.

— Поганяй до шпиталю! — наказав Зубенко шоферові.

— Єсть, товаришу!

Зубенко сказав йому адресу, і ми вирушили.

Незабаром Валер'ян лежав у палаті між свіжо пораненими. Коли тітка Людмила побігла по лікаря, Зубенко пригнічено сказав:

— Не пощастило Валер'янові. Той скажений Бабаєв зі страху замість свого влучив Валер'яна.

У мене потемніло в очах.

— Боже, Боже! — прошепотіла я, схопившись за голову.

— Не проклинайте мене. У цих диявольських умовинах я не міг зробити більше для свого приятеля.

***

Головний лікар Дерев'янко, не гаючи часу, зробив Валер'янові операцію. Валер'ян мав дві рани. Одну легку у правому плечі, а другу — з цього ж боку в грудях. Бабаєва куля, увігнавшись у груди, вирвала з шматком м'яса ребро. Легенів не зачепила. Одначе Валер'ян, утративши багато крови, був у серйозній небезпеці. Лежав без пам'яті. Я і тітка Людмила ледве стояли на ногах.

— Докторе, — питала я невідступно. — Чи він житиме?

Лікар весь час відмовчувався. Нарешті обізвався, зітхнувши:

— Не знаю, моя люба. Коли б улив йому крови, то напевно сказав би. І він безпобезпорадно розвів руками. — Але ми дикуни — не маємо ні препарату, ні крови!

***

У ці тривожні дні моє існування нерозривно пов'язалося з Валер'яновим. Ми немов би були двома гіллякаим на спільному стовбурі, який, живлючи чи вмертвляючи одну, живив чи вмертвляв другу. Тому Валер'янове життя було життям моїм, а його смерть — моєю смертю.

Після операції Валер'ян під прибраним прізвищем у ранзі майора совєтського летунства, опинився в палаті між упривілейованими хворими. Про це було відомо лише мені, тітці Людмилі й лікареві Дерев'янкові. Щодо викриття його особи, то ми цим не журилися, бо до Ленінграду з кожним днем наближалися німці й кожен думав про себе й свою безпеку.

Валер'ян два дні гарячкував. У гарячці до когось кричав, когось лаяв і проклинав. Я дуже хвилювалася, щоб він не проговорився. Третього дня нараз заснув міцним сном. Дихав так тихо, як вистраждана дитина. Надвечір розплющив очі. Глянув на мене й засяяв. Хотів своє захоплення висловити словами. Але раптом насупився й облизав пересохлі губи. Я подала йому води. Він проковтнув кілька крапель і відповів мені усмішкою. У ній з усією силою палахкотіло життя.

— Ну й довго спав, — сказав він із властивим йому гумором.

— Цей сон урятував тобі життя, — промовила я з безмежною радістю.

Мені хотілося схопити його за голову й цілувати. До непритомности. Вилити в гарячих поцілунках вогонь страждань, що за ці дні так змучили мене. Але довкола були очі. Багато очей, для яких віддана ласка одному стала б тяжкою мукою. Тому я з глибоким подихом схилила голову і стала подавати хворим бульйон. Також подала чашку Валер'янові. Він силкувався підвестися, але не зміг. Я сіла біля нього й напоїла його ложечкою.

— Тепер ліпше тобі? — скорбно спитала я.

— Звичайно, — відповів він весело.

Я відчувала, що це не так.

Незабаром Валер'яна оглянув Дерев'янко. У коридорі пильно глянув на мене й усміхнувся.

— Нівроку собі вибрала чоловічка!

— А що?

— Утратити стільки крови і прийти до себе? Це треба бути левом.

— Значить, усе добре?

— Не знаю, — сказав він відверто. — У Валер'яна знову заноситься на гарячку. Якщо ввечорі не втратить свідомости, то ти матимеш чоловіка, а я приятеля.

***

Цього дня ввечорі адміністрація лікарні скликала всіх сестер до однієї кімнати. Я дуже схвилювалася, подумавши, що хтось викрив Валер'яна.

У кімнаті було тихо, як у суді перед оголошенням вироку. Незадовго після мого приходу з'явився секретар партійного осередку у товаристві незнайомої сухенької людини в військовій уніформі. Це був начальник районового Військомату. Він зміряв нас холодним поглядом і заявив, що червона армія потребує медичних сестер. Тому всі здорові сестри завтра о дев'ятій ранку вийдуть на фронт.

— А якже з пораненими? — спитала я захлинаючись.

— Не турбуйтеся. Поранених ми відтранспортуємо в запілля.

Він ще щось говорив, але я не чула його. Мене душила розпука. І коли ми вийшли з кімнати, — я спитала в тітки Людмили, що робити мені.

— Здатись на Бога, — відказала вона.

— Я здамся, але з ним!

Тітка Людмила спокійно дивилася мені в очі.

— Від цього не буде користи ні йому, ні тобі.

— Чому?

— Бо тебе розстріляють.

Я ламала собі руки.

— То що ж мені робити?

— За Ленінградом утекти й піти на розшук, — тихо сказала тітка Людмила.

***

Ми обидві вирішили провести останню ніч біля Валер'яна.

Десь о сьомій годині вечора почала підноситися в нього температура. Обличчя вкривалося червоними плямами. Очі запалювалися блиском. Але він лежав тихо, закроплюючи водою спрагу й винувато всміхаючись. Я щогодини міряла гарячку й жахалася. Коли вона піднеслася до тридцяти дев'яти, я сіла коло нього і стала гладити його по щоці. Я боялася, щоб він перед розцукою не втратив свідомости. Дивлючись йому в очі, — раптом відчула в себе на щоках сльозини. Я плакала слізьми! Уперше, відколи пам'ятаю себе. Валер'ян стривожено взяв мене за руку.

— Покидаєш мене? — спитав він з глибокою ніжністю.

— Мене забирають від тебе, — прошепотіла я боляче.

— І тьотю?

Я сумно хитнула головою.

— Коли? — спитав він ледве чутно.

— Завтра вранці. Але й тебе незабаром вивезуть з міста... і я в дорозі знайду тебе.

Він дивився на мене, немов би хотів відбити мене в своїх очах назавжди.

— А якщо ні?

— Знайду. Я шукатиму тебе все своє життя.

Він хотів стиснути мені руку, але його ослаблені пальці не скорилися.

Лев Шанковський

ВУЛИЦЯ ІМ. ПОЛК. МЄДВЄДЄВА...

(Слідами недавнього, а так вже призабутого минулого)

4

Виконавши вдалі атентати, наслідком яких загинув д-р Гель, ген. Ільґен і ще один підполковник, і виконавши ще вдалішу протиукраїнську провокацію, наслідком якої загинули сотні, якщо не тисячі українських громадян, Кузнєцов поїхав до Львова, щоб і в цьому місті повторити свою провокацію. У Львові Кузнєцов, знову в мундирі німецького старшини, вбив 9 лютого 1944 року, на вулиці перед будинком губернаторства, віце-губернатора д-ра Отто Бауера, одного з найбільш гуманних німецьких окупаційних урядовців у Галичині. Цим разом Кузнєцову провокація не вдалася, дармащо свідки цієї події зізнавали, що вбивник, витягнувши пістоль, голосно крикнув: „Слава Україні!" До речі, нав'язуючи до подій у Рівному, українське підпілля попередило губернатора д-ра Вехтера, що на нього, або на осіб з його найближчого оточення, большевики готують атентати, щоб викликати відплатну німецьку акцію на українцях. Відповідне письмо в німецькій мові, з доручення керівництва підпілля, писав тоді до д-ра Вехтера автор цих рядків. Не можна знати, наскільки це письмо вплинуло на ставлення німців, але факт залишається фактом, що німці ніякої відплатної акції не зорганізували. Тікаючи автом зі Львова, Кузнєцов і його товариші прорвалися крізь німецькі застави у Золочівщині, постілявши німців, які перевіряли документи, і проскочили на Волинь. Проте, повстанської Волині Кузнєцову і його товаришам не вдалося вже пройти. Дня 2 березня 1944 року його і його товаришів зловила в лісі біля села Білгородка, в районі Верба, на Дубенщині, польова жандармерія УПА. Про цей факт подає Мєдвєдєв наприкінці своєї книги (ст. 488), покликаючись на здобуті від німців у Львові документи. У книзі Миколи Лебедя п. н. УПА читаємо про те, як „оберляйтенанта Пуха з Кеніґсберґу" та його товаришів Камінського й Зелова зловив відділ УПА (сторінки 70-71). „Пух" зізнав, що він та його товариш виконали атентати на віце-губернатора д-ра Бауера і його секретаря д-ра Гайнріха Шнайдера. Бауер дістав 5 затруєних куль з „Вальтера" в шлунок. Після атентату вони втекли автом і курсували в околицях Золочева, Ківерців та Луцька. По дорозі Ґештапо задержало їх, але під час перегляду документів вони постріляли ґештапівців затруєними кулями і втекли. Другу подібну пригоду мали в околиці Ківерців, на шляху, де зустрілися з військовою колоною. І тут у суматосі оборонних стрілів вдалося їм втекти. В терені вони мали декілька сутичок з відділами УПА, але вийшли ціло, вбивши двох повстанців. „Пух" подав теж, що провокація у Львові вдалася, бо німці постріляли дві тисячі населення і повісили кількасот в'язнів. „Подібно, як це ми перевели в Рівному", — хвалився Кузнєцов-Пух у звіті, який приготовив для Мєдвєдєва і мав при собі, коли його зловив відділ УПА. Звичайно, польова жандармерія УПА не залишилась Кузнєцову-Пухові і його товаришам винною за всі ці провокації, і перевела свою „відплатну акцію".

Проте, рівенські й львівські атентати не вичерпують ще всієї діяльности нашого „героя" — полк. Мєдвєдєва і його загону. Крім атентатів на німецьких військових і цивільних осіб, мєдвєдєвці виконували атентати на українців. У своїй книзі Мєдвєдєв признався до виконання 19 таких атентатів (вт. 350). Але вершком його провокативної діяльности у Західній Україні був марш його загону з Цуманських лісів на південь, у Крем'янеччину і далі на схід до берегів Південного Богу. Прийшов час, коли УПА зросла на силі і Мєдвєдєву не було вже чого сидіти в Цуманських лісах. Мєдвєдєв рушив з загоном на південь і, на сором усім совєтським патріотам, маршував по „совєтській" землі маскуючись під українських повстанців (ст. 412 і дальші). „Бійці" побирали на себе мазепинки з тризубами і так переходили через села Волині. У Дубенщині „районовому СБ Калині" (ст. 421) „повстанці" Мєдвєдєва здаються підозрілими і він перевіряє їх гостріше, як інші, але Мєдвєдєву врешті вдається „з босм" відв'язатися від „районового" з „лякерованими нігтями". Мєдвєдєв виправдується, що ця маскарада під українських повстанців потрібна була для того, щоб мати на марші спокій від німців, але ця брехня не витримала навіть декількох сторінок книги. Мєдвєдєв пише, що, маршуючи шляхом, вони побачили німецьку військову колону, і тоді швидко втекли в ліс (ст. 414). Чого ж тоді було цим „ґероям" з тризубами на шапках тікати до лісу на вид німецької військової колони? Адже „українсько-німецькі націоналісти" Мєдвєдєва не мали чого боятися свого „союзника" — німецького війська! Ще чого доброго могли перед ним пройти дефілядним маршем, як і пристало „союзникам".

Очевидно, „героєві СССР", „письменникові й партизанові" Мєдвєдєву не хочеться сказати всієї правди своїм читачам. Хоча він признався до багатьох провокацій і злочинів у своїй книзі, але до цієї останньої провокації признатися таки не захотів. Отже дозволимо собі відповісти за „героя" і розповісти, чому він із своїм загоном маршував по Волині в мундурах українських повстанців і чому підшивався під них перед українським населенням. Річ у тому, що в цьому часі (січень 1944) Мєдвєдєв не міг маршувати із своїм загоном по волинських селах ані в большевицьких, ані в німецьких мундирах. Мундур українського повстанця на розбишаках Мєдвєдєва давав їм безпеку перед українським народом та перед оборонцем цього народу — УПА. Але це ще не все. Коли вже Мєдвєдєв і його загін визнали за потрібне убратися в шапки з тризубами для своєї безпеки, то вони вирішили за одним пострілом вбити двох зайців. Великий майстер провокацій „герой СССР" Мєдвєдєв рішив, що маскарада під українських повстанців повинна дати змогу його загонові виконати цілу низку ганебних провокацій на українському народі з метою компромітації УПА, українських повстанців і всього українського визвольного руху. Можна собі уявити, скільки таких провокацій виконали душогуби Мєдвєдєва, маршуючи по селах Волині, вдень та вночі, в одностроях українських повстанців і наслідуючи їх своїм побутом, піснею, поведінкою. Сам Мєдвєдєв признає в своїй книзі, що під час свого перебування на Волині він все старався вести розвідку серед „українських націоналістів" (ст. 288). Тепер ті дані, що їх він шляхом цієї розвідки роздобув, придалися йому. Він напевно мав також зв'язки, які здобув різними засобами, і тепер у своєму марші їх використовував. Можна уявити собі, скільки злочинів банда Мєдвєдєва виконала на Волині під фірмою УПА, маючи такі можливості. Вона напевно тероризувала й вбивала українців, виконувала над ними самосуди, знущалась над українським населенням і грабувала його, ведучи себе по-бандитськи. Це все й так ішло на чужий рахунок. До речі, такої методи пізніше большевики постійно вживали в боротьбі проти УПА, на територіях її дії. Останньо вони вжили її в 1952 році, коли, після проголошення законопроєкту конґресмена Керстена про допомогу в сумі 100 мільйонів долярів для визвольних рухів поза „залізною заслоною", вони сподіваючись американських „парашутистів" і „диверсантів" з „зеленими в руках" (як писала тоді большевицька преса), вислали хмари своїх опришків на українське село, щоб відповідно підготовили ґрунт. Оці опришки, в американських одностроях і в шапках з тризубами, гарцювали по українських селах і виконували найнеможливіші провокації, що їх тільки здатна була придумати емґебівська винахідливість. „Парашутисти" з МГБ влаштовували цілі вистави, зводили між собою „бої", й беручи „полонених", а при тому поводили себе надзвичайно ганебно, а часто виконуючи „самосуди" нібито за „співпрацю" з большевиками (жертвою цих самосудів падали, звичайно, чесні українці), а все з метою, щоб убити в українському населенні всяку надію на сторонню допомогу, зокрема на допомогу із ЗДА. Московсько-большевицька режисерія показувала українському населенню майбутніх визволителів, як розперезаних, здеморалізованих розбишак, від яких нічого доброго не можна чекати. Очевидно ця акція мала також на меті провокативними методами виявити справжні настрої населення і відповідними терористичними заходами відібрати в нього охоту для допомоги, коли б такі „парашутисти" справді появилися. Влітку 1954 року такі маневри з парашутним десантом відбулися у Центральній Україні (Київська, Черкаська й Полтавська області), де переведено їх на широку скалю. Над селами цих областей появилося тисячі літаків, що скинули парашутні десанти в американських одностроях. Населення було цілком спантеличене, воно не знало, що таке справді діється. Проти цього великого десанту рушили совєтські резерви, що їх для тієї мети втримується, головно, в Орловській воєнній окрузі. Опис цих маневрів появився у британських воєнних журналах. Скинений десант мав із собою навіть атомову артилерію. Наскільки під час цих маневрів специ від внутрішніх справ прослідкували реакцію місцевого населення, цього ми точно не знаємо, але знаємо, що зв'язок цілої низки місцевостей у згаданих областях був перерваний, і декілька днів населення не знало, чи це маневри, чи справжня війна. Мабуть режисерія і в цьому випадку мусіла бути дуже добра.

Маршем через українські села Волині в одностроях українських повстанців Мєдвєдєв і його загін закінчили свою провокативну діяльність у Західній Україні. Через Крем'янеччину й частину Галичини, через Суразькі ліси Мєдвєдєв і його банда вийшли до Південного Богу, де чекали на прихід совєтської армії й організували „лжепідпілля". На своєму шляху Мєдвєдєв і його загін мали сутички з УПА та з українськими відділами німецької армії, правдоподібно з частинами 4-го полку галицьких добровільців (дивізії „Галичина"), що прибули в ці райони весною 1944 року. Очевидно, ніякого геройства в цих боях провокатори з загону Мєдвєдєва не показали, і Мєдвєдєв навіть не хвалиться ними в своїй книзі.

Ось яка „бойова" історія загону „письменника-партизана" і „героя СССР" полк. Димітрія Івановіча Мєдвєдєва, що його прізвищем назвали тепер вулицю у многострадальному місті Рівному. У місті, в якому двічі гітлерівські опричники розстрілювали українських в'язнів у місцевій тюрмі (вперше — в березні 1943 року).

(Кінець)

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Сейнт Пол, Мінн.

Фестиваль Націй

Інтернаціональний Інститут в Сен-Полі має дуже гарну традицію. Періодично, що три роки, він влаштовує ґрандіозний фестиваль, на якому десятки різних національних груп, що перебувають на терені Америки, демонструють своє народне мистецтво: пісню, танок, орнамент, одяг, різьбу, вироби з кераміки, дерева, соломи і т. ін. Немає потреби багато писати про те, яке велике значення має подібний фестиваль, з десятками тисяч відвідувачів, для ознайомлення американців з культурою та мистецтвом українського народу, а разом з тим, яка це добра нагода для пропаґанди української справи та придбання собі нових симпатиків. Для нас, українців, це є особливо актуальне, і тому наша участь в цьому інтернаціональному фестивалі є дуже відповідальна і зобов'язуюча.

Підготова до цих, на широку скалю закроєних Свят, ведеться місяцями. В неї включаються десятки різних комітетів з сотнями рядових членів-виконавців. На цих фестивалях відбуваються свого роду змагання різних національних груп в показі танку, пісні, костюмів, цікавих інсценізацій, мистецькому оформленні кіосків та павільйонів, виготовленні специфічно-національних страв. Отже тут розгортається широке поле діяльности і для танцюристів та співаків, і для митців пензля та... кулінарії. Під час фестивалю величезна підкова просторого коридору Ст. Пол Одіторіюм перетворюється на анфіляду оформлених в національному стилі павільйонів, а навколо арени розташовуються десятки кіосків з різними національними стравами та напоями, створюючи атмосферу барвистого, строкатого міжнародного базару, де можна поїсти і випити всього, чого тільки душа забажає, аби тільки вистачило апетиту та... грошей. Українці тут частують борщем та голубцями, австрійці — віденським сіканцем („шніцелем"), росіяни розливають чай із справжнього пузатого самовара, угорці запрошують до смачного ґуляшу, після якого так приємно прохолодитись південно-американським папайа-джусом.

Безперечно, що оглянути як слід всі павільйони та кіоски, а до того ще, звичайно, продивитись офіційну частину проґрами, за один вечір абсолютно не можливо. Для цього потрібно було б відвідати Фестиваль декілька разів. Цього року Фестиваль відбувався протягом 4-х днів: від 28-го квітня до 1-го травня включно і в ньому брали участь 35 національних груп.

Поділимось враженнями першого дня. Передусім про оформлення павільйонів. Значна частина їх була зроблена зі смаком, цілком відбиваючи кольорит даної країни, як, напр., японський, що показував середину японської кімнати, з матами на підлозі (стільців, звичайно, не водиться!) та низеньким чайним столиком, або швайцарський — з панорамою вкритих вічними снігами Альп, статуєю Вільгельма Теля з сином, та дзвоником для гірських корів. Велику увагу привертав австрійський павільйон з надзвичайно по-мистецьки виконаними мініятюрними моделями (під скляним дзвоном) церковки та палацу на скелястій горі в Тиролі, а також старовинного дерев'яного двоповерхового будинку в Альпах, з верандою навколо. Данська виставка була присвячена 150-ій річниці з дня народження найбільшого улюбленця дітей Ганса Хрістіяна Андерсена (1805—1875). Виставлено портрет письменника, знімки будинків, в яких він народився і жив, та преміййовані ілюстрації до його казок, виконані дітьми, що брали участь у світовому конкурсі з нагоди ювілею письменника. Аналогічно до цього і польська виставка проходила під знаком століття з дня смерти найбільшого поета Польщі Адама Міцкевича (1798—1855). Виставку прикрашав портрет письменника, деякі декоративні речі з того часу, а також його твори, як в ориґіналі, так і перекладах та різна література про нього.

Український павільйон (упорядчики пані М. Процай та пані С. Анастазієвська) був гарно оформлений: килими, вишивки, одяг з різних частин України, різьблені скриньки, а особливо чудова колекція писанок — все це зупиняло і приковувало увагу глядача. Щодо бандури, яка сумувала в кутку павільйону, то її слід було б висунути на передній плян і подати деякі друковані пояснення до неї: назву, історію, значення, — так як це зробили шведи зі своїм старовинним інструментом — монохордою. В такому разі у глядача щось зафіксувалося б у пам'яті про неї.

Офіційна частина програми почалася з маршу по арені сценічно оформлених різних національних груп. Українці продефілювали монолітною групою з „бандуристом" у проводі, під спів моторної, похідної „Ой, чи пан, чи пропав — двічі не вмирати..." Польську групу очолював „символічний" А. Міцкевич (з нагоди ювілею), якого зображав проф. Мінесотського Університету д-р Едвін Сезляк, а данську — оточений дітьми їх найбільший друг... Г. Х. Андерсен (теж, у зв'язку з ювілеєм). З лещатами за плечима очолена „Вільгельмом Телем", перетяла арену група спортовців — швайцарців. Голляндці провезли на возику, запряженому собакою, свої національні квіти — букети різнокольорових тюльпанів. Все це було цікаво, барвисто і різноманітно й викликало живу реакцію збоку авдиторії, яка нагороджувала виступ кожної групи довгими оплесками.

Щодо танців та інсценізацій, то першого вечора їх демонстрували вісім національних груп: індіяни, поляки, угорці, гавайці, ліванці, юґослави, швайцарці й українці. Виступ кожної групи, супроводжуваний оркестрою, або ж співом та грою на національних інструментах, мав щось своє, ориґінальне, відбиваючи кольорит даної країни. Уява глядача мимоволі переносилася в різні частини земної кулі: від Гавайських островів — до засніжених Альп, чи долини Лівану, від „Країни Голубої як Небо Води" (як назвали Міннесоту перші індіянські племена) — до широких степів соняшної України. Велика група індіян, в повному одягу своїх прабатьків, з перами і в мокасинах, відкрила Фестиваль майстерно виконаним танком „Слава Заходу Сонця", під ритмічні удари барабанів і завиваючий спів. Троє гавайських дівчат, босоніж, з великими вінками квітів на шиї, дуже ґраційно, з експресивною мімікою і підкресленими пластичними рухами рук і стегон, виконали свій традиційний острівний танок „Гула". Група ліванських дівчат, у своїх орієнтальних одягах, під монотонні звуки зурни, протанцювала два танки, присвячені „Святу Збору Урожаю". З вогнем і темпераментом, під музичний супровід тамбуринів, виконали свої танки юґослави; показавши при цьому блискучу техніку (особливо виступ 4-х хлопців). Також цікавими і бездоганними з боку виконання були виступи угорців і поляків. Прекрасно виконала дитяча польська група танок „Олена Полька", зібравши за це чи не найбільше оплесків. Швайцарці показали цікаву інсценізацію: „Об'єднання Кантонів", а крім того ориґінальний танок, який символізував вправи на лещатах.

Щодо виступу української групи, яка виконала 4 танки, то він загалом пройшов з успіхом, хоч можна було б побажати більшої різноманітности щодо стилю і характеру виконуваних танків. Зокрема останній танок „Коломийка — січка" не дав по суті нічого нового, був трохи розтягнутий і сприймався з дещо послабленою увагою. Забуто було основне правило побудови програми: принцип т. зв. крещендо (наростання). З цього погляду (як слід будувати програму) гарний приклад дали нам канадійські танцюристи з МУН'у, які разом з хором та солістами з великим успіхом виступали у Мінеаполісі 1-го травня. Вони виконали 6 танків, але кожен з них мав щось своє, відмінне і тому сприймався з непослабленим інтересом. На закінчення програми пустили вони новий, дуже цікавий танок дівчат з серпами („Женці") і останнім номером — сольо виступ п. Р. Стойка, який у буйному нестримному Гопаку дійшов кульмінації віртуозности, зібравши за це бурю оплесків. Тут дотримано цілком принципу „наростання".

З цікавістю сприймала публіка виступ української дитячої групи, що виконала „Гопак колом". Особливе захоплення викликали моменти, коли 6-8-річні „партнери" чоловічої статі йшли навприсядки, правда, не завжди дотримуючи ритму.

Абсолютно незрозуміло, чому цього року не виступив хор з піснями, як це було три роки тому (спів під час дефіляди не можна розглядати як окрему хорову точку). Для чого тоді було робити цю широку рекляму і подавати в програмі на пів сторінки список імен 72 (!) співаків? Цілком зрозуміле було здивування моїх сусідів — американців, які, прослухавши кілька куплетів „Ой чи пан, чи пропав" і бачучи, що хор на цьому закінчив свій виступ, зауважили: „І це все? — Як шкода!.."

Ол. Филипович

На „Конференції Чотирьох" в Женеві

(Закінчення зі стор. 2-ої)

Все ж ця сумна конференція не залишилася для всіх такою безплідною, як для „чотирьох великих" та їх клієнтів, і треба відмітити на ній, в перший раз після скону Ліґи Націй, поважну акцію українців і деяку діяльність інших поневолених большевиками народів.

Вже на торішній Азійській Конференції була помітна присутність пари українських кореспондентів, а на цій їх нараховано аж вісім.

Треба підкреслити, що українська акція на Конференції Чотирьох була заініційована Українським Конґресовим Комітетом Америки, який прислав до Женеви в ролі обсерватора п. В. Чопика, молодого та енерґійного американського українця, що, диспонуючи певними матеріялами та фондами, зміг зорганізувати в співробітництві з деякими із місцевих земляків досить поважну акцію, а саме: пресову конференцію, яку відвідало понад 100 кореспондентів великих часописів, радіових та телеграфічних аґенцій, а також представники різних поневолених народів, передання головам делеґацій та головним заступникам швайцарської та закордонної преси мемоміялу, виробленого УККА, та іншої надісланої ним інформаційної літератури і особисті контакти з пресою та дипломатичними колами. По закінченні конференції обсерватор УККА в супроводі автора цих рядків відвідали голову міста Женеви, директора політичного департаменту та директора поліції, яким були передані привітання, дипломи та різні віданаки, привезені з Америки.

Рівнобіжно з цією акцією з рамени УККА іншими організаціями були передані до делеґацій та до преси меморіяли Паризького бльоку, УГВР, Демократичної Спілки Вигнанців, Козацького Уряду, Хорватського Визвольного Центру, Балтійських Республік та інших організацій.

Побіч конференції, з ініціятиви українців, відбуто сходини з присутніми в Женеві представниками інших поневолених народів, а також загальне зібрання всіх приїжджих та місцевих українців, що ще раз підкреслило можливість чинної співпраці на міжнародному терені всіх течій української політичної думки.

Нарешті, можна підкреслити, що українці показали себе на конференції настільки солідно, що могли вільно виконувати свої завдання, тоді як інші національні організації мали деякі труднощі, а представник „солідаристів" Твардовський, який по-дитячому розкидав у Палаці Преси різнокольорові летючки в російській мові, був негайно видалений за кордони Швайцарії.

Коли б такі виступи були повторені на інших конференціях, яких заповідається досить багато, і коли б були вжиті заходи для скріплення зроблених зв'язків, то можна очікувати на поважний поступ в справі української інформації закордоном.

КНИЖКА И ЧАСОПИС — НАЙНЕОБХІДНІШІ РЕЧІ В ДОМІ КУЛЬТУРНОЇ РОДИНИ.

ІЗ ІНТЕРНАЦІОНАЛЬНОГО КОНҐРЕСУ МУЗИКОЛОГІВ

В днях від 29-го червня до 4-го липня 1955 відбувся Інтернаціональний Конґрес Музикологів, в Оксфорд — Англія.

Усіх учасників було понад 150 з різних країн, більшість була з Европи й Америки. Усіх докладів понад 50.

Представник Українських музикологів, по цей бік залізної заслони, був д-р Мирослав Антонович — доцент Утрехтського Університету в Голляндії та диригент репрезентаційного Чоловічого (виключно голляндці) „Візантійського Хору" в Голляндії, який виступає по столичних містах західних держав Европи.

Доповідь д-ра Мирослава Антоновича відбулася 1-го липня 1955 р. на тему: „Українські літургічні мелодії".

В докладі було підчеркнуто значення України для розвитку музики:

1) Київ перебрав разом з християнством також старі візантійські літургічні мелодії, розвинув крюкову нотацію (спеціяльний рід безлінійного музичного письма), які з Києва перейшли також на Московщину.

2) На Україні вперше зі всіх народів, що належали до круга візантійської культури й обряду, впроваджено п'ятилінійне нотне письмо до церковних (літургічних) книг, а також поліфонічну (партесну) музику.

3) Українці співаки, композитори, теоретики переселені в Московщину, починаючи з половини 17-го ст. принесли туди так лінійне нотне письмо як і патресну (многоголосну) музику й, не зважаючи на спротив частини російського духовенства, спричинили першу музичну „европеїзацію" цілої російської імперії.

4) На західньо-українських землях появилися перші друковані „Ірмологіони" лінійним нотним письмом, починаючи з 1706 року, отже біля 70 літ скоріше, чим перші друковані літургічні нотні книги в Росії і тим самим мали значний вплив у східній Европі.

На доповідь д-ра Мирослава Антоновича було приявних багато найвизначніших учених - музикологів з різних країн Европи й Америки.

Крім доповідей були зорганізовані для учасників Конґресу різні концерти, прогулянки, а також прийняття в Сити Гол міста Оксфорд і Королівською Музичною Академією в Лондоні.

При тій нагоді наш музиколог д-р Мирослав Антонович поробив широкі знайомства з колами музичного світу.

В. Запаранюк.

ВСЯЧИНА

ІНДІЯНИ ПРОТИ БІЛИХ ПОСЕЛЕНЦІВ НА СВОЇХ РЕЗЕРВАЦІЯХ

Індіянське плем'я, яке себе називає „народом сенека", внесло скаргу до суду в повіті Кеттерогус, Н. Й., щоб білі поселенці дали в суді „довід" на те, що їм вільно жити на теренах цієї індіянської резервації. В суді має явитися власник туристичної кабіни при шляху 17 а також власник малого ресторану при шляху до Аллегані парку.

ДЕЯКІ НОВІ ПАТЕНТИ

Патентовий уряд в одному тижні признав 518 патентів. Між ними є й патент Віта Ванято з Вудсайду, Н. Й., на продукцію вентиляторів до плащів, сорочок і блюзок, який має охолоджувати людей під час спеки. Коли б цей вентилятор був готовий на початку липня цього року, то його власник був би за один місяць заробив великі гроші, а так може похолодніти, і тоді ніхто не купить цього приладу, хіба що він був би перероблений на огрівача. Число цього патенту — 2,713,168. Анастазіос Дж. Коматаріс із Клінтону, Масс., винайшов циліндер, з допомогою якого стрижій буде очищувати волосся з шиї остриженого клієнта. Циліндер треба буде залучити до електричного струму і скерувати на голову остриженої особи. Цей винахід має число 2,713,627.

КАЖУТЬ, ЩО ЇХНІ КОТИ ВМІЮТЬ ГОВОРИТИ

Один власник кота-пестунчика твердить, що його кіт вміє проголошувати деякі слова людської мови. Він каже, що цей кіт, коли побачить свого пана або іншого мужчину, то виголошує слово „мен" (чоловік). Але він додає, що звука „н" в цьому котячому слові деколи не чути. (А може це звичайне котяче нявкання, а не виголошування слова „мен"?).

ПРОМОВЛЯВ ДО ЧОТИРЬОХ МІЛЬЙОНІВ ОСІБ

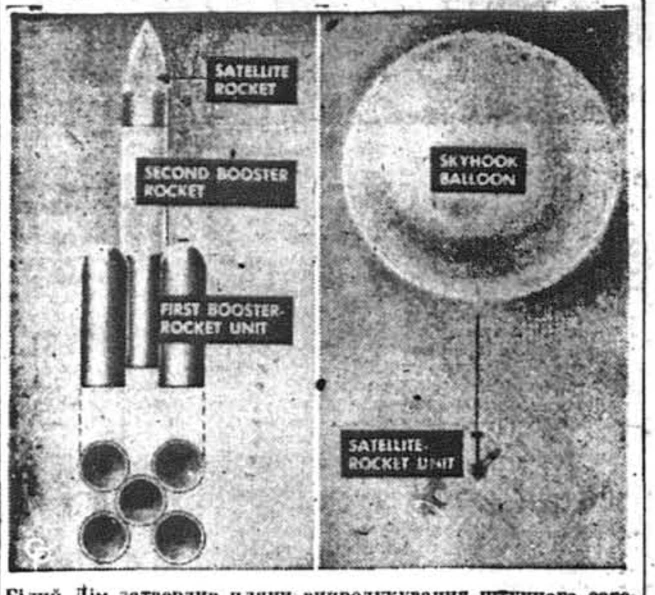
Американський протестантський проповідник Віллі Грегем впродовж п'ятьох місяців об'їздив европейські країни та промовляв до чотирьох мільйонів осіб і навернув на Христову віру 100,000 осіб, переконавши їх, що „Христос — це шлях, правда і життя". Він промовляв в Англії, Німеччині, Франції, Швайцарії, Голляндії і Скандинавських державах. Десятки мільйонів осіб слухали його промов в радіо і телевізії. Телевізійною слухачкою була також англійська королева Єлисавета II, яка запросила Грегема до приватної каплиці, щоб він для неї виголосив проповідь. Найбільший успіх мав Грегем в Англії. В Німеччині і Франції його слухали головним робом американські вояки.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

СИРАКЮЗ, Н. Й.—Т-во Укр. Січ, Відд. 39, повідомляє членів, що місячні збори відбудуться 7. серпня о год. 3. попол. в У. Н. Домі. Проситься всіх членів прийти на збори. В суботу, 6. серпня від год. 8—10 вечора і в неділю, 7. серпня від 12—3 попол. можна вплачувати свої вкладки. — Управа.

Ставайте членами Українського Народного Союзу, в тим самим і співвласниками 17-мільйонового майна УНСоюзу.

ШТУЧНОВИПРОДУКОВАНИЙ САТЕЛІТ ЗЕМЛІ

Білий Дім затвердив пляни випродукування штучного сателіта землі, що вистрілений з відповідно сконструйованих ракет, окружатиме — неначе місяць — цілу землю. На малюнку ліворуч ракети, з допомогою яких буде „вистрілений" штучний земний сателіт, праворуч — бальон, на якому здіймуться згадані ракети у стратосферу, де буде пущений штучний сателіт в лет навколо землі.

Страйк молочарських шоферів в Ню Йорку знову відкладений

Ню Йорк, Н. Й. — Страйк шоферів, які розвозять молоко по Метрополітальній Нюйоркській Окрузі та сусідніх містах Ню Джерзі і Коннектикат, знову відкладений, бо на це погодилися представники Міжнародного Братства Шоферів, щоб можна було закінчити переговори з представниками молочарень. Цей страйк мав початися вже в понеділок, пізніше його відкладено на 24 години, а після того ще раз відкладено початок страйку, щоб не довести до того, щоб 12 мільйонів осіб цієї округи не були без молока. Посадник міста Ню Йорку Роберт Вагнер переговорював із представниками робітничої спілки, які погодилися на те, що на випадок страйку будуть розвозити молоко для дітей і для хворих, які лікуються в шпиталях. Шофери домагаються збільшення платні до 2-х долярів на годину, а також поліпшень винагороди за працю понад години.

Загострення кредитів при купівлі домів

Вашингтон. — Секретар скарбу Джордж М. Гомфрі та голова Ради Економічних Дорадників Президента — Артур Ф. Бирнс домагалися загострення умов при купівлі домів, щоб не допустити до інфляції, бо, як виявилося, почали збільшуватися ціни на доми. Федеральна Будівельна Адміністрація та Адміністрація для Справ Ветеранів видали новий реґулямін, який обов'язує при купівлі домів. Згідно з цим реґуляміном збільшено готівку, яку треба вплачувати при купівлі дому та скорочено час, в якому треба сплачувати рати, з 30 до 25 років. Представники уряду домагалися цих заходів, бо бачили, що надзвичайно зростали довги на купівлю домів, і внаслідок цього незначно збільшуються ціни на мешканеві доми. Коли б почали дорожчати доми, то це мало б шкідливий вплив на всю економіку країни, і тому при допомозі загострення умов при купівлі домів уряд хоче стримати цю небезпеку, не допускаючи до інфляції доляра в будівельному промислі.

Короткі Вістки

● Доля 470 американських вояків, що воювали в Кореї, все ще невідома військовим властям ЗДА. Китайські комуністи заперечують начеб то вони тримають їх в Китаї, але американські чинники не виключають, що колись комуністи признаються знову до якоїсь кількости американських полонених, щоб за їх звільнення виторгувати знову якісь концесії.

● Болеслав Берут, перший секретар польської комуністичної партії, заповів „повне прощення" всім польським політичним утікачам, які захочуть вернутися до Польщі. „Не пам'ятаємо і не хочемо пам'ятати ніяких їх злих діл" — заявив комуністичний достойник, заманюючи еміґрантів вернутись „на родіну".

● Син президента майор Джан Айзенгавер відбув пресову конференцію в Форті Белвуар, Вірджінія. Він заявив, що також нічого не знає про те, чи його ботько буде ще раз кандидувати. В конференції брала участь й жінка майора Варвара та троє їх дітей, з яких найстарший, 7-річний Дейвід відповідає журналістам.

● Вартовий Том Байвен узяв з банку 79,000 долярів на платню для урядовців і вирішив з цими грішми втекти з Влуфілду в Вест Вірджінії. Поліція заарештувала його в Гантінгтон, за сто миль від Влуфілду, відобрала гроші і передала його справу до суду.

● Совєти почали через своїх представників в Арґентині неофіційні переговори з бразилійським урядом в справі встановлення торговельних взаємин. Покищо Совєти висловили бажання закупити 1,000 тонн кави і 20,000 тонн цукру.

ПОДЯКА

Дня 22 липня 1955 р. відійшла несподівано від нас у вічність на 63-му році життя моя Найдорожча Жена і Мама 4-ох синів, двох дочок і 4-ох внуків

МАРІЯ ШАНАЙДА

Покійна народилася 18. червня 1892 р. Похорон відбувся у вівторок 26. липня о год. 9:30 рано з Похоронного Заведення Андрея Градовського, 4141 Clippert St., Detroit 10, Mich., на католицький цвинтар Mt. Olivet.

Цією дорогою почуваюся до обов'язку зложити прилюдну подяку всім тим, що віддали послідну прислугу моїй Покійній Дружині. Тим, що прислали квіти, дали на Богослуження, тим що дали жертви на народні цілі та прислали листовно свої співчуття. Найперше щиро дякую Високопреподобним Отцям обох Українських Католицьких Парохій Непороч. Зач. Пр. Діви Марії в Гемтремк, Міш., та св. Івана Хрестителя, західня часть Дітройт, Міш. Дуже дякую Впр. о. Шамбілянові Иосифові Шмондюкові за відвідання моєї дружини в шпиталі, як також в дні 22 липня уділення Їй Найсвятіших Тайн та Єлеопомазання. Дякую Всч. о. Андрієві Трешевському за відправлення 1-го Парастасу в неділю дня 24 липня вечором, дякую за відправлення Парастасу в понеділок вечором дня 25 липня Всч. о. Д-р Степанові Кнапові Парохові Церкви св. Івана Хрестителя, 4123 Clippert St., як також за всі похоронні Богослуження дякую Всч. о. Григорію Скаськів як і Всч. о. Володимирові Возьняк за Соборну Службу Божу, яку відправляли при похороні всі три священики. Дуже сердечну подяку складаю Проф. Володимирові Цапенда як дякоучителеві Парохії св. Івана Хрестителя, що постарався про дуже добірний Чоловічий Квартет, який відспівав дуже вміло всі похоронні пісні і Служба Божа була відправлена як належно з жалобним співом і впливала на вірних сумними мелодіями Похоронних Псальмів. Дальше дякую нашій місцевій Рідні: дякую братові Антонові і його дружині, які прибули аж з Utica, N. Y., дякую нашим Приятелям і Знайомим за участь у панахидах, дякую за відвідини і мольби в похоронній каплиці. Нашу сердечну подяку складаю від себе і своїх дітей за численну участь у віддані останньої прислуги Покійній з похоронного заведення аж на цвинтар до Її дому вічного, дякую всім за устні вислови співчуття у нашому горю.

Окрему подяку складаємо діти і я власникові похоронного заведення п. А. Градовському за вміле солідне і дбайливе переведення Похорону. Нехай Господь Милосердний Вас усіх-усіх винагородить за Ваші щирі молитви, жертви, за любов і пошану виявлені моїй Покійній Дружині.

Муж **ВАСИЛЬ ШАНАЙДА**
і Діти.

ПОДЯКА

Оцим складаємо подяку всім тим, що висловили нам у хвилинах нашого найважчого смутку після смерти нашої Найдорожчої Жінки й Мами

блаженної пам'яті **АННИ ПЕТРИШАК**

своє глибоке співчуття та старалися улегшити нам наш тяжкий біль у нашім невимовнім смутку.

З окрема щиро дякуємо отцям парохам: отцю Ганас за уділення Тайни Єлеопомазання і отцю Крохмальному за їх духову опіку і прощальну промову над домовиною.

Щира подяка також для всіх тих, що жертвували Служби Божі за спокій душі Покійної та для тих, що склали на Її домовині прекрасні вінки і квіти. Дякуємо членкам св. Апостольства Молитви за їх молитви і участь у похороні. Усім щира подяка.

ВАСИЛЬ — муж, ГЕЛЕНА — дочка,
ИОСИФ — син, МИХАЙЛО — зять
і всі внуки.

Посмертна Згадка

АҐНЕС ГРІЦІК, членка Відд. 364 У. Н. Союзу в Клівленд, О., померла 25 липня 1955 р. До Союзу вступила 1927. Покійна походила з села Грицовичі, пов. Збараж, Галичина. Полишила у великім смутку мужа Олександра, сина Івана, доньку Ельзу, зятя і внуків. Похорон відбувся 28 липня з похоронного заведення до Православної Церкви св. Михаїла, а відтак на цвинтар St. Theodosios (Russian) Orthodox Cemetery. — В. Й П.!

В. Владика, секр.

З глибоким смутком сповіщаємо Громадянство, що 21. липня 1955 р. помер в Торонті в Канаді на 67. році праведного й творчого життя

проф. д-р ІВАН ВЕЛИГОРСЬКИЙ

б. четар УГА й учасник визвольної боротьби, учитель гімназій Рідної Школи, директор гімназій в Яворові й Фюссені, інспектор шкіл УНРРА в Міттенвальді, проф. української мови й літератури в середньому й високошкільному курсах в Канаді, службовик Провінційного Міністерства Освіти в Торонті, видатний педагог і філолог, член Комісії Мови НТШ, голова Філологічної Секції Канадійського Відділу НТШ, довголітній член управи учительських громад, визначний громадський діяч, автор багатьох наукових праць і статтей.

Похорон відбувся в Торонті 23. липня ц.р.

Замість квітів на могилу складаємо $10 на студентів-залишенців, через КоДУС.

ЦЕНТРАЛЯ УЧИТЕЛЬСЬКОЇ ГРОМАДИ.

ОБ'ЄДНАННЯ АМЕРИКАНСЬКО УКРАЇНСЬКИХ ВЕТЕРИНАРНИХ ЛІКАРІВ в США ділиться оцим сумною вісткою, що дня 19 липня 1955 р. в місті Вашингтоні, Д. К., по короткій недузі у 63 році життя відійшов у вічність

Д-р ЕВГЕН БАЧИНСЬКИЙ

бувший старшина У.Г.А., ветеринарний лікар, член Об'єднання Американсько-Українських Ветеринарних Лікарів в США. — Хай чужа земля буде Йому пером.

УПРАВА ОБ'ЄДНАННЯ АМЕРИКАНСЬКО-УКРАЇНСЬКИХ ВЕТЕРИНАРНИХ ЛІКАРІВ.

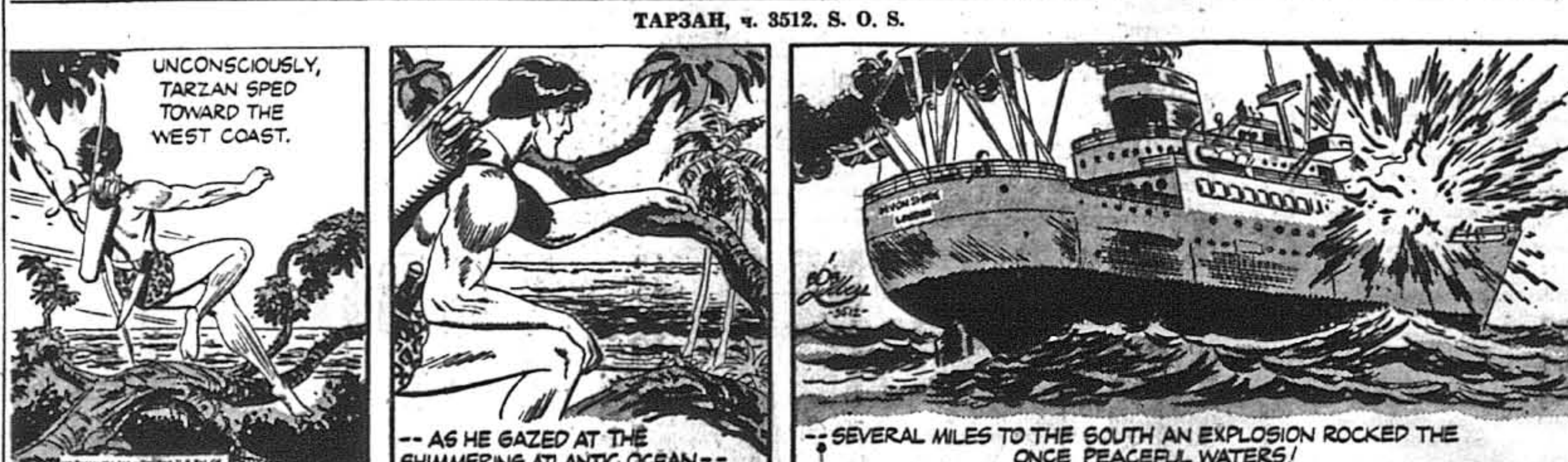
● РОЗШУКИ ●

ПОШУКУЄТЬСЯ АРТИСТА
(найкраще такого, що жив на Україні) до намалювання кілька картин з українського села.
Писати до:
Mrs. N. STEHNICKY,
R. D., Far Hills, N. J.

П-во Микола і Любомира ПРИЩЛЮГА,
просимо відгукнутися на адресу:
ТАРАС-ІРЕНА ІВАСІВ
879 N. Woodstock Street
Philadelphia 30, Pa. U.S.A.
Рівночасно просимо П-во Фостаківських, якщоб знали їхню адресу, вислати її на вищеподану адресу.
Тарас-Ірена Івасів.

Микола Кича пошукує рідні сестра Марія КИЧА замужна ЦУХОВСЬКА та Анна КИЧА замужна ЦВІРКА родом із села Кривка пов. Лісько Зах. Україна, які перед першою світовою війною виїхали до ЗДА, Ню Йорк. Прошу сестер відізватись на мій розшук, або може хтось знає про їх долю, прошу писати на адресу: Mykola Kycha, 31 Fay Street, Boston, Mass.

ТАРЗАН, ч. 3512. S. O. S.

Тарзан несвідомо поспішав на Західнє Узбережжя. ...Коли він глянув на тремтливий Атлантійський океан... ...експльозія нагло затрясла тихими водами за кілька миль на півдні.